

Ånden

PNEUMATOLOGI

Tekst – tanke – ting
Begreper – idéer – realiteter

Begrep i bruk – semantisk relaterte

Ånd, ånde, vind, pust... som begrepsknippe

Ånd – kobles dermed sammen med liv, livskraft, kraft → energi

Realitetsreferanse - virkelighetserfaringer

Ånden i mennesket: den livskraften som vi ser virkningen av, men i seg selv er *usynlig*

→ Guds reelle nærvær (presens) i vår egen samtid ved Ånden

... i Bibelen

Skapelsen: ved Guds Ord og Guds Ånd

Men Guds Ånd svedde over vannet... 1 Mos 1,2

Gud skaper mennesket av jord og blåser livsånde i nesen på det... 1 Mos 2,7 (→ natur)

Det er Guds Ånd som har skapt meg... Job 33,4

Dersom han tok...sin Ånd og sin livspust tilbake... Job 34,14

Du sender din Ånd, og det skapes liv... Sal 104,30

Jeg gir dere min Ånd, så dere blir levende... Esek 37,14

Den onde, synden, fallet, kommer inn → all naturens død og forgjengelighet preger det skapte

Nyskapelsen: ved Guds Ord (logos) og Guds Ånd: Faderen – Sønnen – Ånden

Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike... Joh 3,5 (→ natur)

Med disse ordene åndet han på dem og sa: "Ta imot Den Hellige Ånd"... Joh 20,22

Dere er i Ånden, så sant **Guds Ånd** bor i dere. Den som ikke har **Kristi Ånd**, hører ham ikke til... Rom 8,9

Dersom hans Ånd bor i dere, skal han ... gi deres dødelige legeme liv ved den Ånd som bor i dere... Rom 8,11

Pinsen ← "pentekoste" = "den 50." dagen etter påsken: Ånden kommer til hele forsamlingen av troende (→ menigheten → kirken). Apg 2 ["Kristi himmelfart" er 10 dager før pinse]

... i Bekjennelsen

A: "Jeg tror på Gud Fader...", "og på Jesus Kristus...", "og på Den Hellige Ånd..."

NC: "på Den Hellige Ånd", parallelt med "på én Gud Fader" og "på én Herre, Jesus Kristus"

Q: består av to deler, som en parafrase over dogmene, først Treenigheten, så Inkarnasjonen

A = "Apostolicum" (fins bare i Vestkirken, dvs hos katolikker og protestanter)

NC = "Nicaenoconstantinopolitanum" (den eneste som er felles for alle kirkesamfunn – i øst dog uten ordet "filioque")

Q = "Athanasianum" (Bekjennelsen begynner med ordet "Quicumque..." = "Enhver som...", finnes bare i vest denne også)

... i kirkehistorien

Ånden ≈ Nåden ≈ Troen ≈ Ordet (≈ forkynnelsen)

Kobles sammen allerede 1 Kor 12,1,9,10:

”Når det gjelder Åndens gaver ... trosgave ... nådegave ... kraft”

Førprotestantisk

I Østkirken er selvforståelsen preget av Ånden som realitet, Ånden manifesterer seg i kirken. Der får det forgjengelige mennesket ny natur. Ved *guddommeliggjørelsen* av naturen.

I Vestkirken fra og med Augustin dominerer kontrastparet ”Synd ↔ Nåde” (→ kat. → prot.)

Den katolske kirken har utviklet et nådebegrep som gjør nåden til en kraft (→ ånd og kraft): *gratia infusa*: nåden gir det kristne menneske evne til et hellig liv i gode gjerninger: ”tro formet i kjærlighet”. *Helliggjørelse* er et viktig begrep (og det er overveiende etisk forstått).

Protestantisk

Luther går ut mot kraftforståelsen i nådebegrepet og poengterer et juridisk (*forensisk*) begrep: nåde er Guds holdning overfor oss og vår eksistenssituasjon: Gud har dømt og sier vi er rettferdige ved tro. *Rettferdiggjørelse* er det overordnede begrepet (for lutheranere). I så måte viderefører lutheranerne den latinske, juridiske tenkning i Vestkirken. Det kristne mennesket er fortsatt en synder, men erklært rettferdig av Gud (for Jesu skyld): *simul justus et peccator*.

Ellers blir det slik at protestantene – som barn av sin humanistiske samtidskultur – vektlegger ”ordet” på en ny måte, enten det er muntlig, i forkynnelse, eller skriftlig, i tekst. Troen kommer av forkynnelsen [Paulussitat] og lesingen av Bibeltekst [”lesere” ble brukt om norske ”pietister”]. Det er slik Ånden virker. Man *lærer* hvordan man er frelst ved tro (*rettferdiggjort* hos lutheranere) – og man *lærer* hvordan den troende skal leve (hos de reformerte, hos dem kommer *helliggjørelsen* sterkt inn igjen, forstått som moral, livsførsel, vandel, livsstil).

Nyere – karismatisk – orientering

[charisma = nådegave]

Allerede blant protestantene fantes det ”de som mente Ånden kom til dem *uten* Ordet” (som en rettroende lutheraner vil formulere seg). Det er slike Luther kaller ”svermere”, negativt.

De som dyrker dette positivt til ytterste konsekvens er *kvekerne*. De har røtter tilbake til anglikansk protestantisme, slik som også senere (via metodismen) *pinsebevegelsen*, som poengterer ånd og åndegaver (og som en emosjonell opplevelse, kanskje som reaksjon mot kontinentets rasjonalistiske orddyrkelse?) Igjen blir *helliggjørelse* det viktigste begrepet, nå som ”åndsevner”, men med klare moralkonsekvenser, helligheten sitter i livsstilen. I både ”gammel” og ”ny” karismatikk (= pinsebevegelse) kan en tanke om ”syndfrihet” dukke opp.